

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ВМІНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

THE ROLE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF FUTURE TEACHERS: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

Наукове дослідження присвячене ролі інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів. Зосереджуючись на сучасних тенденціях у педагогічній практиці, автори аналізують, яким чином інтерактивні технології допомагають підвищити рівень креативності, інноваційності та критичного мислення у студентів-педагогів. В статті наведено визначення понять «інтерактивні технології» та «творчі вміння». Термінологічна одиниця «формування творчих умінь майбутніх педагогів із залученням інтерактивних технологій» розглядається як постійне та систематичне тренування студента у реалізації завдань творчого характеру з використанням комплексу інтерактивних методів під керівництвом педагога, що має позитивний вплив на формування та вдосконалення умінь, навичок та навчальної діяльності студента загалом.

Стаття описує змістово-процесуальне забезпечення, яке сприяє формуванню творчих умінь у майбутніх педагогів через інтерактивні методи та технології. Акцентовується увага на виборі підходів до навчання, креативних завдань, застосуванні різноманітних інтерактивних інструментів та сприянні самостійності та ініціативи студентів. Розглядаються можливості, які надають інтерактивні технології у контексті педагогічного навчання, а також виклики, з якими стикаються викладачі та студенти при використанні цих технологій. Аналізуються інструменти та підходи, що можуть бути використані для підвищення якості підготовки майбутніх педагогів за допомогою інтерактивних технологій. Також звертається увага на необхідність розвитку навичок використання технологій в процесі навчання та викладання.

Окрему увагу звернено на розвиток творчих умінь майбутніх педагогів у процесі їхнього професійного становлення. Проаналізовано педагогічні моделі формування майбутнього педагога із залученням інтерактивних технологій, умови забезпечення ефективності формування творчих умінь майбутніх педагогів, а також окреслено зміст та процес розвитку творчих умінь студентів майбутніх педагогів. Доведено, що інтерактивні технології є суттєвим інструментом для розвитку творчих умінь майбутніх педагогів. Вони сприяють формуванню інноваційної та креативної особистості, готової ефективно працювати у сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: педагогіка вищої школи, інтерактивні технології, освіта педагога, творчі вміння, фахова передвища освіта.

The scientific study is devoted to the role of interactive technologies in the process of professional training of future teachers. Focusing on modern trends in pedagogical practice, the authors analyse how interactive technologies help to increase the level of creativity, innovation and critical thinking of student teachers. The article defines the concepts of "interactive technologies" and "creative skills". The terminological unit "formation of creative skills of future teachers with the involvement of interactive technologies" is considered as constant and systematic training of a student in the implementation of tasks of a creative nature using a complex of interactive methods under the guidance of a teacher, which has a positive effect on the formation and improvement of the student's abilities, skills and educational activities in general.

The article describes content-procedural support that promotes the formation of creative skills in future teachers through interactive methods and technologies. Emphasis is placed on the choice of learning approaches, creative tasks, the use of various interactive tools, and the promotion of student independence and initiative. The opportunities provided by interactive technologies in the context of pedagogical learning, as well as the challenges faced by teachers and students when using these technologies, are considered. Various tools and approaches are analysed that can be used to improve the quality of training of future teachers with the help of interactive technologies. Attention is also drawn to the need to develop skills in the use of technologies in the process of learning and teaching.

Particular attention is paid to the development of creative skills of future teachers in the process of their professional formation and development. Pedagogical models of formation of future teachers with the involvement of interactive technologies, conditions for ensuring the effectiveness of formation of creative skills of future teachers are analysed, as well as the content and process of development of creative skills of students of future teachers are outlined. It has been proven that interactive technologies are an essential tool for the development of creative skills of future teachers. It contributes to the formation of an innovative and creative personality, ready to work effectively in a modern educational environment.

Key words: higher school pedagogy, interactive technologies, teacher education, creative skills, professional pre-higher education.

УДК 378.147.3:004.738.5:37.015
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/61.1.29>

Іващук А.С.,

докт. філос. у галузі педагогіки,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету «Львівська
політехніка»

Тирон А.І.,

викладач музично-теоретичних
дисциплін
Педагогічного фахового коледжу
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні процеси активної діджиталізації суспільства вимагають суттєвих стратегічних змін у меті, завданнях та змісті професійної підготовки майбутніх педагогів. Виникає потреба переосмислення освітнього процесу як вищої педагогічної школи, так і фахових передвищих

педагогічних навчальних закладів із метою впровадження моделі майбутньої фахової діяльності, що матиме місце у сучасних умовах розвитку закладів загальної середньої освіти [2, с. 6]. Вона характеризується переходом від засвоєння навчального матеріалу до творчого пошуку, що стає можливим завдяки використанню інтерактивних технологій.

Наукова проблема, що розглядається, вимагає перегляду навчальних програм навчально-методичного забезпечення учбового процесу, імплементації інноваційних підходів до підготовки студентів, які здобувають фах педагога [3]. Із огляду на це, проблема підготовки майбутніх учителів або викладачів до провадження їхньої професійної діяльності із використанням сучасних технологій є пріоритетним завданням вищої та передвищої педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиткові творчих вмінь та здібностей студентів присвячені численні праці вітчизняних науковців. Серед них згадаємо О. Мілашовську (досліджувала розвиток творчих здібностей студентів у навчальному процесі), А. Дудік (окреслила розвиток творчого потенціалу студентів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти), О. Каленюк (описала активність студентів у художньо-творчій діяльності), С. Кирилащук (проаналізувала розвиток творчого мислення студентів технічних спеціальностей), О. Ємчик (здійснила ґрунтовне дослідження проблеми розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки) та багато інших. Проблемі застосування інтерактивних технологій у освітньому процесі присвячені наукові виклади М. Адобовської (проаналізувала підготовку майбутніх учителів географії до професійної діяльності із застосуванням інтерактивних технологій), Ю. Бондар (досліджувала формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій), Н. Коломієць (окреслила дидактичні засади застосування інтерактивних методів навчання молодших школярів) та інших. Не оминемо також сучасні праці зарубіжних вчених, як-от Л. Дуарте (дослідив використання інтерактивних технологій навчання у контексті пандемії та пост-пандемії), Льюїс М. Хант (описав інтерактивне навчання, а саме його стратегії, технології та ефективність), М. Роблаєр (описав імплементування інтерактивних технологій у викладання), та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Здійснивши аналіз наукових джерел, дотичних до теми нашого дослідження, ми дійшли висновку, що проблема розвитку творчих вмінь студентів педагогічних спеціальностей із застосуванням інтерактивних технологій у методичній науці досі вирішувалася лише частково, тому вважаємо, що цей аспект педагогічної науки потребує подальших розробок.

Мета статті. Мета статті полягає у висвітленні особливостей розвитку творчих умінь студентів педагогічних спеціальностей із застосуванням інтерактивних технологій, а також можливостей та викликів, що їх представляє згадана наукова проблема.

Виклад основного матеріалу. Існує кілька причин, через які інтерактивні технології посідають важливе місце в сучасному освітньому процесі. Передовсім, інтерактивні технології забезпечують активну участь студентів у процесі навчання. Вони стимулюють цікавість, сприяють активному дослідженню, експериментуванню та вирішенню проблем. Це сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації до навчання. Окрім того, інтерактивні технології допомагають перетворити абстрактну та складну інформацію на більш зрозумілу, у більш доступній формі. Завдяки візуалізації, симуляціям, віртуальним лабораторіям та іншим інтерактивним інструментам, студенти можуть бачити, чути та взаємодіяти з навчальним матеріалом, що полегшує їхнє розуміння [7].

Важливу роль відіграє також стимулювання студентів до критичного мислення, аналізу та оцінки інформації. Саме інтерактивні технології надають можливість вирішувати проблеми, приймати рішення та розв'язувати завдання в реальних або віртуальних ситуаціях, що сприяє розвитку їхнього критичного та творчого потенціалу. Інтерактивні технології дозволяють студентам отримувати доступ до різноманітних джерел інформації та досліджень з усього світу. Вони можуть вивчати матеріал у своєму темпі, повторювати його та отримувати негайний зворотний зв'язок. Це розширює можливості самоосвіти та навчання на відстані [6].

Творчі вміння майбутніх педагогів можуть мати досить різноманітну та комплексну структуру та зміст. Серед компонентів цієї структури можемо виділити гнучкість мислення (дозволяє розглядати проблему з різних точок зору та знаходити нестандартні підходи до її вирішення), творчість мислення (здатність створювати нові ідеї, концепції та рішення), критичність мислення (здатність критично аналізувати і оцінювати інформацію, знаходити слабкі місця в аргументах та розв'язаннях проблем), самостійність та ініціативність (готовність студентів брати ініціативу, працювати самостійно, розвивати власні проєкти та ідеї), проблемне мислення (здатність визначати проблеми, розпізнавати потреби та використовувати творчі методи для їх вирішення), комунікативні навички (здатність чітко висловлювати свої ідеї та думки, спілкуватися з іншими та працювати в команді), самоорганізація та планування (вміння ефективно організувати свій час, планувати свою роботу та виконувати поставлені завдання) та інші [5].

У процесі формування творчих умінь студентів педагогічних спеціальностей із застосуванням інтерактивних технологій важливо спиратися на певну педагогічну модель. Розглянемо цю модель у формі п'яти етапів:

- *Ознайомлення з інтерактивними технологіями*, що передбачає ознайомлення майбутніх педагогів з різними інтерактивними інструментами та технологіями, які вони можуть використовувати для вдосконалення своєї педагогічної діяльності. Таке ознайомлення може бути здійснене у форматі лекцій, семінарів, або відпрацювання зразків використання технологій у навчальних ситуаціях;

- *Стимулювання до творчості*, що передбачає стимулювання творчого мислення майбутніх педагогів. Воно може включати роботу з креативними завданнями, пошук ідей, спільну генерацію нових підходів та методик, що використовують інтерактивні технології;

- *Практичне застосування*, або етап, що полягає в тому, щоб майбутні педагоги отримали можливість самостійно використовувати інтерактивні технології у своїй педагогічній діяльності. Вони повинні мати можливість розробити і провести власні уроки, застосовуючи інтерактивні технології для підвищення залученості студентів, активності та рівня засвоєння матеріалу;

- *Рефлексія та оцінка* ефективності використання інтерактивних технологій у навчальному процесі. Майбутні педагоги повинні вміти аналізувати результати своєї роботи, виявляти успішні підходи та перешкоди, а також розвивати свої навички використання інтерактивних технологій;

- *Постійний розвиток*, що передбачає постійне покращення навичок у використанні інтерактивних технологій. Майбутні педагоги повинні слідкувати за новітніми тенденціями у сфері технологій та інновацій, ознайомлюватися із новими інструментами, що допоможе їм ефективно застосовувати інтерактивні технології у своїй практиці.

Зміст формування творчих умінь у майбутніх педагогів із застосуванням інтерактивних технологій охоплює такі важливі компоненти як визначення змісту навчального матеріалу та організацію навчального процесу з метою розвитку творчих здібностей студентів. Серед основних аспектів змістово-процесуального забезпечення є *вибір інтерактивних методів та прийомів*, оскільки майбутні педагоги повинні вміти вибирати методи та прийоми, що сприяють активному взаємодії учнів або студентів із навчальним матеріалом. Серед них можуть бути діалогові форми роботи, проекти, групові діяльності, ігри, дискусії тощо. Важливо обирати інтерактивні методи, які стимулюють творчість та критичне мислення студентів. Не менш важливим аспектом є *побудова творчих завдань*, адже вони повинні ставити перед студентами проблемні ситуації, що потребують творчого підходу до їх розв'язання. Викладачі можуть запропонувати завдання з альтернативними рішеннями, які стимулюють думку та пошук нових ідей [5].

Використання різноманітних інтерактивних технологій, як-от відеоуроки, інтерактивні

презентації, веб-квести, віртуальні лабораторії та симулятори збагачує навчання та забезпечує різноманітність у сприйнятті матеріалу. Важливим є також *сприяння самостійності та ініціативи студентів*. Студенти повинні мати можливість вибирати напрямок та форму навчання, самостійно розробляти проекти, брати участь у творчих колективах та ініціювати нові ідеї. *Формування рефлексивних вмінь* студентів необхідне для того, щоб вони могли самокритично оцінювати свої дії та результати. Забезпечення можливості для аналізу та самооцінки сприяє розвитку творчого мислення та самопізнання. Врешті, *підтримка інтерактивного спілкування* сприяє обміну ідеями, думками та досвідом. Взаємодія в колективі підтримує творчий розвиток студентів [4].

Впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес задля розвитку творчих умінь майбутніх педагогів дозволяє створювати нові можливості та сприяє зміні підходів до навчання. Інтерактивні технології можуть створювати захопливе навчальне середовище, яке сприяє більшій залученості та мотивації студентів, вони дозволяють використовувати різноманітні інтерактивні методи та інструменти, такі як вебінари, інтерактивні платформи, віртуальні лабораторії та ігрові елементи, що допомагають збагачувати навчальний процес. Не менш важливим є те, що інтерактивні технології дозволяють адаптувати навчальний матеріал до потреб та інтересів кожного студента та підвищують ефективність навчання та розвиток творчих здібностей. Таким чином, враховуючи швидкий технологічний розвиток, інтерактивні технології допомагають майбутнім педагогам адаптуватися до сучасного світу, де інновації та технології стають невід'ємною частиною освіти.

Серед головних викликів, з якими можуть зіткнутися педагоги та студенти при впровадженні інтерактивних технологій є насамперед технічні обмеження, потреба у підготовці викладачів (не всі викладачі володіють цифровими засобами навчання, тому їм може бути потрібна додаткова підготовка). Використання інтерактивних технологій може дозволити студентам більшу свободу та самостійність у навчанні. Однак, це також вимагає від них відповідальності та дисципліни, щоб забезпечити ефективне використання цих ресурсів та залучення до навчання. Врешті, оцінювання результатів навчання з використанням інтерактивних технологій може бути складнішим та вимагати нових методів вимірювання успішності студентів.

Висновки. Інтерактивні технології є суттєвим інструментом для розвитку творчих вмінь майбутніх педагогів. Вони сприяють формуванню інноваційної та креативної особистості, готової ефективно працювати у сучасному освітньому середовищі. Перераховані перспективи демонструють, що використання інтерактивних

технологій у процесі розвитку творчих вмінь майбутніх педагогів є важливим кроком у підготовці компетентних та креативних фахівців для майбутньої освіти. Незважаючи на виклики, впровадження інтерактивних технологій у процесі розвитку творчих вмінь майбутніх педагогів є перспективним та важливим шляхом для підготовки сучасних та компетентних вчителів, які зможуть ефективно працювати у сучасному освітньому середовищі. Розумне поєднання традиційних методів та інноваційних технологій допоможе забезпечити успішний розвиток творчих здібностей учнів та педагогічних здібностей майбутніх вчителів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Адобовська М. В. Підготовка майбутніх учителів географії до професійної діяльності із застосуванням інтерактивних технологій : автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Хмельницький, 2020. 23 с. URL: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/30512/1/Adobovska_aref.pdf (дата звернення: 01.07.2023).
2. Бондар Ю. В. Формування творчих умінь в учнів початкової школи з використанням інтерактивних технологій : дис. ... д-ра філософії в галузі педагогіки : 013. Тернопіль, 2022. 542 с.
3. Тимошенко В. Діджиталізація освіти: допомагає чи шкодить навчальному процесу? – Delo.ua. *Останні новини України та світу онлайн – Головний діловий портал Delo.ua*. URL: <https://delo.ua/education/didzitalizaciya-osviti-dopomagaje-ci-skodit-navcalnomu-procesu-415284/> (дата звернення: 18.07.2023).
4. Advantages and disadvantages interactive technologies in education. *Digital Medtech solutions – Ukrainian manufacturer of electronics for education and rehabilitation*. URL: <https://briolight.com/advantages-and-disadvantages-interactive-technologies-in-education/> (date of access: 12.07.2023).
5. Evolution of Education: How Interactive Technologies Reshaped Learning. *eLearning Industry*. URL: <https://elearningindustry.com/evolution-of-education-how-interactive-technologies-reshaped-learning> (date of access: 18.07.2023).
6. Les technologies dans l'éducation. *Home | UNESCO*. URL: <https://www.unesco.org/gem-report/fr/node/77> (date of access: 12.07.2023).
7. Nouvelles technologies dans l'enseignement : un impact très positif ? | *Genially Blog*. *Genially Blog*. URL: <https://blog.genial.ly/fr/la-technologie-est-elle-le-futur-de-leducation/> (date of access: 04.07.2023).